

Büyu, 15/2113) Çeşitli meşrû kazanç yolları vardır. Bu kazanç yollarından birisi de ticarettir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor: يَاأَيُّهَاالَّذِينَآمَنُواْ لاَتَأْكُلُواْأَمْوَالَكُمْبَيْنَكُمْبِالْبَاطِلِإِلاَّأَنتَكُونَتِجَارَةًعَنتَرَاضٍمِّنكُمْ Ey müminler, birbirinizin mallarını gayrı meşru yollar kullanarak değil, karşılıklı anlaşmaya dayalı ticaret yolu ile yiyiniz. (Nisa, 4/29); وَأَحَلَّاللّهُالْبَيْعَوَحَرَّمَالرِّبَا "Allah, alışverişi helal, ribayı haram kıldı." (Bakara, 2/275) Bu ayet-i kerimeler ticaretin, alışverişin meşrû bir kazanç yolu olduğunu ifade etmektedir. Peygamberimiz, Peygamber olmadan önce ticaret etmiş, her işte olduğu gibi ticaretle de dürüstlüğü ve güvenirliği ile örnek olmuştu. Birinci halife Hz. Ebu Bekir de ticaretle uğraşıyordu. Abdurrahman İbn Avf (r.a.) Mekke'den göç edip Medine'ye geldiğinde Peygamberimiz onunla Sa'd İbn Rebi arasında kardeşlik tesis buyurmuş, yani onu, Sa'd ile kardeş yapmıştı. Sa'd İbn Rebi Medinelilerin en zengini idi. Malının yarısını Abdurrahman İbn Avf'a vermek istemiş, fakat Abdurrahman bunu kabul etmeyerek: -İçinde ticaret yapılan bir çarşınız yok mu? Bana o çarşını göster, dedi. Kendisine Kaynuka çarşısı gösterildi, orada ticaret yaparak kısa sürede zengin oldu ve kardeşinin minnet yükü altına girmek istemedi. (Buhâri, Büyu, 1/2087) Temiz ve helal bir kazanç elde etmek için dikkat edilmesi gereken bir takım hususlar vardır. Bunları özetlemek yararlı olacaktır. 1- Ölçü ve Tartıyı Adaletle Yapmak Göklerin ve yerin ayakta duruşu bir ölçü ve denge ile olduğu Kur'an-ı Kerim'de bildirilmektedir. Bütün hakların ölçeği de terazidir. Onun için bir yerde hak ve adaletin yerleşmesi için ilk gerekli olan şey ölçünün herkes için eşit bir şekilde doğru ve dürüst olmasıdır. Bunun doğru olması için iki şey gereklidir. Birisi ölçün kendisinin tam olması, yanlış alet kullanılmaması, birisi de ölçmenin doğru olmasıdır.

وَالسَّمَاءَرَفَعَهَاوَوَضَعَالْمِيزَانَ{7}أَلَّاتَطْغَوْافِيالْمِيزَانِ {8}وَأَقِيمُوا

الْوَزْنَ
بِالْقِسْطِ
وَلَا
تُخْسِرُوا
الْمِيزَانَ {9} 7.
Göğü yüksekti ve mizanı koydu. 8. Sakın tartıda taşkınlık etmeyin. 9. Tartıyı
adaletle yapın, terazide eksiklik yapmayın. (Rahman, 55/7-9) Şuayb aleyhisselam Peygamber
olarak gönderildiği Medyen halkına şöyle demişti:
وَإِلَى
مَدْيَنَ
أَخَاهُمْ
شُعَيْباً
قَالَ يَا
قَوْمِ
اعْبُدُواْ
اللّهَ مَا
لَكُم مِّنْ
إِلَـهٍ
غَيْرُهُ
وَلاَ
تَنقُصُواْ
الْمِكْيَالَ
وَالْمِيزَانَ إِنِّيَ
أَرَاكُم
بِخَيْرٍ
وَإِنِّيَ
أَخَافُ
عَلَيْكُمْ
عَذَابَ
يَوْمٍ
مُّحِيطٍ {84}
وَيَا قَوْمِ
أَوْفُواْ
الْمِكْيَالَ
وَالْمِيزَانَ
بِالْقِسْطِ
وَلاَ
تَبْخَسُواْ
النَّاسَ
أَشْيَاءهُمْ
وَلاَ
تَعْثَوْاْ
فِي الأَرْضِ
مُفْسِدِينَ 84-

Medyen'e de kardeşleri Şu'ayb'ı gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka ilçhınız yoktur. Ölçeği de, teraziyi de eksik tutmayın. Ben sizi hayır (bolluk) içinde görüyorum. Bununla beraber yine de sizi kuşatacak bir günün azabından korkuyorum." 85- "Ey kavmim! Ölçerken ve tartarken adaleti yerine getirin. Halkın malına densizlik etmeyin ve yeryüzünde fesatçılık yaparak fenalık etmeyin." (Hud, 11/84, 85) Ölç ve tartıda hile yapmak, insanları aldatmak, büyük vebal olduğu gibi aynı zamanda ahlâk yönünden de çok çirkin bir davranıştır. Allah Teala Kur'an-ı Kerim'de bunlarla ilgili olarak şöyle buyuruyor: وَيْلٌلِّلْمُطَفِّفِينَ {1} الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُواْ عَلَىالنَّاسِ يَسْتَوْفُونَ {2} وَإِذَاكَالُوهُمْ أَووَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ {3} أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ {4} لِيَوْمٍ عَظِيمٍ {5} يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ {6} 1- Eksik ölçeüp tartanların vay haline! 2- Onlar insanlardan kendilerine bir şey aldıkları zaman tam ölçerler. 3- Kendileri başkalarına bir şey ölçtükleri veya tarttıkları zaman eksik ölçer ve tartarlar. 4- Onlar tekrar diriltileceklerini zannetmiyorlar mı? 5- Büyük bir gün için. 6- Öyle bir gün ki, insanlar o gün Rablerinin huzurunda divan duracaklar. (Mutaffin, 83/1-6) M. Hamdi YAZIR, bu ayet-i kerimelerin tefsirinde: "Böyle az bir şeyi çalan veyli hak ederse çok çalanların kaç katlı veyli hak edecekleri düşünülmelidir" demiştir. 2- Yalan Konuşmamak ve Alışverişte Yeminden Kaçınmak Yemin, dinimizde bir delildir, hukukî bir değeri vardır. Yemin delilini kullanan kimseye inanmak gerekir. Bu temel hukukî prensibin bir riski var: İnsanlar yeminle aldatılabilir. Böyle durumların ortaya çıkmaması için dinimiz, hem Kur’ân–ı Kerîm ve hem de peygamberimizin diliyle yemin meselesine müstesna yer vermiştir. Bu cümleden olarak alışverişte yemine yer vermek hoş

karşılanmamıştır. Bir Buhari ve Müslim hadisinde Efendimiz (a.s): "Alışverişte fazla yeminden kaçınılmalı; zira o, mala talebi artırsa da sonra bereketini giderir." buyurmuştur. (Buhari, Müslim, 26) Bu yemin yalan olursa, bu takdirde Rasûlullah'ın slubu pek şiddetlidir: 1593;1614;1606;1618; 1593;1614;1576;1618;1583;1616; 1575;1604;1604;1617;1614;1607;1616;1548; 1593;1614;1606;1618; 1585;1614;1587;1615;1608;1604;1616; 1575;1604;1604;1617;1614;1607;1616; (1589;1593;1604;1605;) 1602;1614;1575;1604;1614; & 1605;1614;1606;1618; 1581;1614;1604;1614;1601;1614; 1593;1614;1604;1614;1609; 1610;1614;1605;1616;1610;1606;1616; 1589;1614;1576;1618;1585;1613; 1610;1614;1602;1618;1578;1614;1591;1616;1593;1615; 1576;1616;1607;1614;1575; 1605;1614;1575;1604;1614; 1575;1605;1618;1585;1616;1574;1613; 1605;1615;1587;1618;1604;1616;1605;1613; 1607;1615;1608;1614; 1601;1616;1610;1607;1614;1575; 1601;1614;1575;1580;1616;1585;1612; 1604;1614;1602;1616;1610;1614; 1575;1604;1604;1617;1614;1607;1614; 1608;1614;1607;1615;1608;1614; 1593;1614;1604;1614;1610;1618;1607;1616; 1594;1614;1590;1618;1576;1614;1575;1606;1615; & & &. "Yalan yeminle malını cazip kılan kimse, Müslüman bir kimsenin malını gasbetmiş olduğu için, kendisine gazap edilmiş olarak Allah'a kavuşur (Müslim, İman, 63/372) Söz konusu kişi; 1573;1616;1606;1617;1614; 1575;1604;1617;1614;1584;1616;1610;1606;1614; 1610;1614;1588;1618;1578;1614;1585;1615;1608;1606;1614; 1576;1616;1593;1614;1607;1618;1583;1616; 1575;1604;1604;1617;1607;1616; 1608;1614;1571;1614;1610;1618;1605;1614;1575;1606;1616;1607;1616;1605;1618; 1579;1614;1605;1614;1606;1575;1611; 1602;1614;1604;1616;1610;1604;1575;1611; 1571;1615;1608;1618;1604;1614;1600;1574;1616;1603;1614; 1604;1575;1614; 1582;1614;1604;1575;1614;1602;1614; 1604;1614;1607;1615;1605;1618; 1601;1616;1610; 1575;1604;1570;1582;1616;1585;1614;1577;1616; 1608;1614;1604;1575;1614; 1610;1615;1603;1614;1604;1617;1616;1605;1615;1607;1615;1605;1615; 1575;1604;1604;1617;1607;1615; 1608;1614;1604;1575;1614; 1610;1614;1606;1592;1615;1585;1615; 1573;1616;1604;1614;1610;1618;1607;1616;1605;1618; 1610;1614;1608;1618;1605;1614; 1575;1604;1618;1602;1616;1610;1614;1575;1605;1614;1577;1616; 1608;1614;1604;1575;1614; 1610;1615;1586;1614;1603;1617;1616;1610;1607;1616;1605;1618; 1608;1614;1604;1614;1607;1615;1605;1618;

عَذَابٌ
أَلِيمٌ Allah'a verdikleri sözü ve
yeminlerini az bir paraya satanlar var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur; Allah kıyamet
günü onlarla hiç konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları
temizlemeyecektir. Onlar için acı bir azab vardır. (Al-i İmran, 3/77) ayetine de muhataptır.
عَنْ أَبِي
ذَرٍّ، عَنِ
النَّبِيِّ
(صعلم) قَالَ ‏‏
ثَلاَثَةٌ
لاَ يَنْظُرُ
اللَّهُ
إِلَيْهِمْ
يَوْمَ
الْقِيَامَةِ
وَلاَ
يُزَكِّيهِمْ
وَلَهُمْ
عَذَابٌ
أَلِيمٌ ‏"‏ ‏. ‏
قُلْتُ مَنْ
هُمْ يَا
رَسُولَ
اللَّهِ
فَقَدْ
خَابُوا
وَخَسِرُوا
فَقَالَ ‏"‏
الْمَنَّانُ
وَالْمُسْبِِ
ُ إِزَارَهُ
وَالْمُنْفِِ
ُ سِلْعَتَهُ
بِالْحَلِفِ
الْكَاذِبِ ‏
‏. ‏ Ebu Zer (r.a) den rivayetle Efendimiz (a.s) şöyle buyurmuştur: Üç
kişi vardır ki kıyamet gününde Allah yüzlerine bakmayacak ve onları temize
çıkarmayacak ve onlar için acıklı bir azap olacaktır. Ey Allah'ın Rasulü; bu
kaybedip hüsrana uğrayanlar kimlerdir dedim. Bunun üzerine: - "Söz taşıyan,
elbisesini (kibir maksadıyla) sürüyen ve yalan yere ettiği yeminle malını satan kişidir"
buyurdu. (Tirmizî; Büyû; 5/1255) Sadece ticaret yapanlar değil, inanmış olan
insanlar da yalan konuşamazlar, konuşmamalıdır. Yalan insanın güvenilirliğini ortadan
kaldırır. Halbuki mümin, sözüne, işine ve davranışına güvenilen insandır.
Ticaretle uğraşan kimse, insanların kendisine güvenmesine daha çok muhtaç
olan kimsedir. Hakim b. Hizam (r.a.)'dan rivayete göre Peygamberimiz şöyle
buyurmuştur: قَالَ
رَسُولُ
اللَّهِ (صعلم)

يَوْمَ
الْقِيَامَةِ
وَلاَ
يُزَكِّيهِمْ
وَلَهُمْ
عَذَابٌ
أَلِيمٌ "Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir paraya satanlar var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur. Allah kıyamet günü onlarla hiç konuşmayacak ve onları tezkiye etmeyecektir. Onlar için acı bir azap vardır." (Âl-i İmran, 3/77) ayeti nazil oldu. Ayet-i kerime, satış sırasında mala sürüm sağlamak için yalan yere yemin edenlerin ahiret nimetlerinden yararlanamayacaklarını, Allah'ın rahmetinden mahrum kalacaklarını ve can yakıcı bir azaba uğrayacaklarını bildirmektedir. Değil böyle çarşı pazarda insanları kandırmak için yalan yere yemin etmek, iyilik ve dargınları barıştırmak için de olsa gerekmedikçe yemin etmenin doğru olmayacağı Kur'an-ı Kerim'de bildirilmekte ve şöyle buyurulmaktadır: وَلاَ
تَجْعَلُواْ
اللَّهَ
عُرْضَةً
لِأَيْمَانِكُمْ أَن
تَبَرُّواْ
وَتَتَّقُواْ
وَتُصْلِحُواْ بَيْنَ
النَّاسِ
وَاللَّهُ
سَمِيعٌ
عَلِيمٌ "Sözünüzde durmanız, kötülükten sakınmanız ve insanların arasını düzeltmeniz için Allah'ı yeminlerinize hedef ve siper edip durmayın. Allah, her şeyi işitir ve bilir." (Bakara, 2/224) Ebu Zer (r.a.)'den rivayete göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: عَنْ أَبِي
ذَرٍّ، عَنِ
النَّبِيِّ
(صعلم) قَالَ ثَلاَثَةٌ
لاَ
يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ
يَوْمَ
الْقِيَامَةِ
وَلاَ
يَنْظُرُ
إِلَيْهِمْ
وَلاَ
يُزَكِّيهِمِ

18; وَلَهُمْ
عَذَابٌ
أَلِيمٌ ‏"‏
قَالَ
فَقَرَأَهَا
رَسُولُ
اللَّهِ (صعلم)
ثَلاَثَ
مِرَارٍ ‏.‏
قَالَ أَبُو
ذَرٍّ
خَابُوا
وَخَسِرُوا
مَنْ هُمْ يَا
رَسُولَ
اللَّهِ
قَالَ ‏"‏
الْمُسْبِلُ
وَالْمَنَّا
06;ُ
وَالْمُنَفّ
16;قُ
سِلْعَتَهُ
بِالْحَلِفِ
الْكَاذِبِ ‏‏
‏.‏ "Üç sınıf insan vardır ki, Allah Teala kıyamet gününde onlarla
konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları tezkiye etmeyecektir. Hem onlar için acı bir
azap vardır." Ravi diyor ki: Peygamberimiz bu sözü üç defa tekrarladı. Ebu
Zer: - Mahrum olan ve zararda kalanlar kimlerdir, ey Allah'ın Rasûlü? diye sordu.
Peygamberimiz: - Elbisesini kibirlenerek yerlerde sürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve
satılık eşyasına yalan yere yemin ederek sürüm sağlayan kimselerdir, buyurdu.
(Müslim, İman, 46/306) Evet, yalan ve yalan yemin mala sürüm sağlarsa da
kazancın bereketini yok eder. Satıcı bir yönden müşteriyi aldatmayacağı gibi, ona
malın kusur ve ayıbını söyleyerek aldanmasına imkan da vermeyecektir. Ebu Hureyre (r.a.)
şöyle demiştir: عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ،‏
أَنَّ
رَسُولَ
اللَّهِ (صعلم)
مَرَّ عَلَى
صُبْرَةِ
طَعَامٍ
فَأَدْخَلَ
يَدَهُ
فِيهَا
فَنَالَتْ
أَصَابِعُهُ
بَلَلاً

فَقَالَ ‏‏ مَاهَذَا يَاصَاحِبَالطَّعَامِ ‏"‏‏. ‏ قَالَأَصَابَتْهُالسَّمَاءُيَا رَسُولَاللَّهِ ‏. ‏ قَالَ ‏"‏ أَفَلاَجَعَلْتَهُفَوْقَالطَّعَامِكَىْ يَرَاهُالنَّاسُمَنْ غَشَّفَلَيْسَمِنِّي ‏. Peygamberimiz bir defa ekin pazarına uğramış, hoşuna giden bir buğdayı eli ile yoklayınca eline ıslaklık isabet etmişti. Buğday sahibine: - Ey ekin sahibi, bu ne? diye sordu. Ekin sahibi: - Ey Allah'ın Resûlü, yağmur altında kaldı ve ıslandı, deyince Peygamberimiz: "O ıslak kısmı insanların görmesi için ekinin üstüne koysaydın ya. Bizi aldatan benden değildir" buyurdu. (Müslim, İman, 43/295) İmam Gazali, "İhyau Ulumi’d-Din" adlı meşhur eserinde Yunus b. Ubeyd adındaki bir tüccarın örnek bir hareketinden söz eder. Bu zatın dükkanında 200 dirhemden 400 dirheme kadar muhtelif fiyatlarda kumaşlar varmış. Yunus b. Ubeyd bir defa kardeşinin oğlunu dükkanda bırakıp namaza gitmiş. Dönüşte birisinin elinde kumaş görmüş ve kendi dükkanındaki 200 dirhemlik kumaşlardan olduğunu anlamış. Adama: -Kumaşı kaça aldın? diye sormuş. Adam : - Dört yüz dirheme aldım, demiş. Yunus: - Aldanmışın, kumaşın değeri 200 dirhemdir, geri dön paranın üstünü al, demiş. Adam: - Bu kumaş bizim orda 500 dirhem de eder, aldanmış değilim, demiş. Yunus: - Hayır, olmaz, götür kumaşı geri ver. Öğüt vermek, dünya kârından hayırlıdır, deyince adam kumaşı dükkana götürmüş ve iki yüz dirhemini geri almış. Yunus yeğenine dönmüş: - Allah'tan korkmadın mı, iki yüz dirhemlik kumaşı dört yüz dirheme nasıl verdin? Müslümanlara öğüt vermeyi terkettin. Müşterinin bu konudaki bilgisizliğinden yararlanarak iki yüz dirhemlik kumaşı iki katına dört yüz dirheme sattın, böyle olur mu? diyerek onu azarlamış. Yeğeni: - Vallahi o malı kendi rızası ile aldı, deyince, Yunus b. Ubeyd: - Peki, o razı oldu, senin vicdanın buna nasıl rıza gösterdi, dedi. (İhyau Ulûmi'd-Din, c. 3, Kitap, 3, Bab, 4) İşte örnek bir tüccar, "yokluğunda kendi dükkanından iki kat fiyatına satılan bir malın kârı kendi kasasına girdiği halde bunu kabul etmemiş, müşteriyi zorla dükkana getirerek, fazla olarak alınan parayı kendisine iade etmiştir. Çünkü Peygamberimiz mü'mini tarif ederken kendisi için sevdiğini, yahut kendisine reva gördüğünü din kardeşine de reva gören kimsedir, demiştir. Satıcı, malının müşteri tarafından bilinmeyen kusur ve ayıplarını ve malının gerçek değerini müşteriyeye söylemekle yükümlüdür. Aksi takdirde müşteriyi aldatmış ve zarara uğratmış olur. Satıcıya teslim olan ve güvenen müşteriyi aldatmanın

günah olduğunu bildiren Peygamberimiz Őüyle buyurmuştur: "Kendisini satıcının vicdanına terkeden müŐteriden (onu aldatarak) fazla para almak haramdır." (Mecmau'z-Zevaid ve Menbau'l-Fevaid, IV/76 (Hadisi Taberanî "Kebir"inde rivayet etmiştir.))

3- Borcu Vaktinde Ödemek Borç Vaktinde Ödenmelidir. Bu, ahde vefanın da gereğidir. Hele parası olduğu halde, borcunu –zamanımızda çok gürüldüğü gibi– bir kısım çıkar hesaplarıyla geciktirmek hiç mi hiç caiz değildir. Efendimiz, bunu “zulüm” olarak ifade etmektedir: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رع) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صعلم) قَالَ ‏ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُل.ْمٌ، فَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتْبَعْ ‏‏‏ “Zenginini ödemeyi savsaklaması zulümdür. Sizden biri (ileri bir) tarihte ödemeyi taahhüt etmiŐe ona uysun.” (Buharî, HavâIât, 1/2331, İstikraz, 12) Yani, bu davranıŐ bir hakka tecavüzdür. Őehidin bile Cennet’e girmesine mani teŐkil eden (Müslim, İmâret, 120; Nesaî, Büyû, 98) bir “kul hakkı ihlâli” sınıfına girmektedir ve haramdır. Aleyhissalâtü vesselâm, bu hususta Şöyle de buyurmuştur: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رع) عَنِ النَّبِيِّ (صعلم) قَالَ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ، وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ إِتْلاَفَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ ‏‏ “Kim, ödemeyi murat ederek mal alırsa Allah, ona borcunu ödemede yardımcı olur. Kim de halkın malını

itlâf etmek düşüncesiyile alırsa, Allah da onu (dünya veya ahirette) telef eder.” (Buharî, İstikraz, 2/2426) 4- Borçluya Kolaylık Göstermek وَإِن كَانَذُو عُسْرَةٍفَنَظِرَةٌإِلَىمَيْسَرَةٍوَأَنتَصَدَّقُواْ خَيْرٌلَّكُمْ إِنكُنتُمْتَعْلَمُونَ Eğer borçlu darlık içindeyse, ona ödeme kolaylığına kadar bir süre tanıyın. Ve bu gibi borçlulara alacağınızı bağışlayıp sadaka etmeniz eğer bilerseniz sizin için, daha hayırlıdır. (Bakara, 2/280) Borçlu borcunu zamanında ödeyerek alacaklıyı üzmemesi yanında alacaklı da borçluya borcunu ödemde kolaylık göstermesi Peygamberimiz tarafından tavsiye edilmiştir. Peygamberimiz şöyle buyuruyor: عَنْجَابِرِ بْنِعَبْدِاللَّهِ (رعنهما) أَنَّرَسُولَاللَّهِ (صعلم) قَالَ ‏رَحِمَاللَّهُرَجُلاًسَمْحًاإِذَا بَاعَ،وَإِذَااَشْتَرَى،وَإِذَااقْتَضَى ‏‏.‏ "Satarken, alırken, alacağını isterken, borcunu öderken kolaylık gösteren kimseye Allah rahmet etsin." (Buhâri, Büyu, 16/2115) Bir başka hadisi şerifte de şöyle buyurulmuştur: قَالَرَسُولُاللَّهِ (صعلم) مَنْ أَحَبَّأَنْيُظِلَّهُاللَّهُعَزَّوَجَلَّ فِيظِلِّهِفَلْيُنْظِرِ

فَتَجَاوَزُوا عَنْهُ "Sizden önce geçen milletlerden cömert bir kiف öldüğünde, melekler onun ruhunu karşılayarak: - (Dünyada) bir hayır işledin mi? diye sormuşlar. (Hiçbir hayır işlememiş olan) bu kiف: - Ben alacaklarımı tahsil eden görevlilerime: - Yoksula mühlet verin, zengine de kolaylık gösterin, diye emrederdim, cevabını vermişti. Bunun üzerine Allah Teala: Vazgeçiniz, onu bağışladım, buyurmuştur. (Müslim, Müskat, 6/4076; Buhâri, Büyu, 17/2116) Allah Teala, yoksulun borcunu bağışlayan alacaklıya kendisinin borçlandığını kabul ediyor ve şöyle buyuruyor: مَنذَا الَّذِييُقْرِضُاللَّهَقَرْضاًحَسَناًفَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُأَجْرٌكَرِيمٌ "Kim Allah'a güzel bir ödünç verecek olursa Allah da onun karşılığını kat kat verir ve ayrıca onun çok değerli bir ödülü de vardır." (Hadid, 57/11) Süleyman İbn Büreyde (r.a.) diyor ki: Bir kere Peygamberimizin: "Kim ki yokluk ve darlık içindeki bir borçlunun borcunu malî durumu iyileşinceye kadar tecil ederse, o kimseye tecil ettiği her bir gün için borç kadar sadaka sevabı vardır." buyurduğunu işittim. Sonra bir kere de: "Kim ki yokluk ve darlık içindeki bir borçlunun borcunu, durumu rahatlayınca kadar erteleyecek olursa, o kimseye ertelediği her gün için iki misli sadaka sevabı verilir." buyurduğunu işittim. Peygamberimize sordum: - Ey Allah'ın Resûlü, yoksul bir borçlunun borcuna verilen vâdenin her günü için bir kere borcunun bir katı, bir kere de borcun iki katı sevap verilir, buyurduğunuz işittim, bunun anlamı nedir, dedim. Peygamberimiz: "Her gün borcun bir misli sadaka sevabı verilmesi borcun vadesi gelmeden evvelki günlere aittir. Borcun vadesi gelip de alacaklının onu ertelediği günler için de borcun iki misli sevap verilir." buyurdu. (Ahmed b. Hanbel, V/360) Bu konuda bir hadisi şerif daha nakletmek istiyorum. Ebû Hureyre (r.a.) diyor ki: Bir bedevi Peygamberimizde alacağı olan bir devesini istemiş, ancak bedevilik âdeti üzere Peygamberimize, kaba ve yakışsız sözler söylemişti. Orada bulunan ashab-ı kiram bedeviye haddini bildirmek isteyince, Peygamberimiz: - Bedeviyi bırakınız! Her hak sahibinin (edep ölçüleri içerisinde) söz hakkı vardır. Buna bir deve alıp verin, buyurdu. Ashab-ı kiram: - Ey Allah'ın Resûlü, aradık, bunun devesinden daha yaşlı ve kıymetli deveden başka deve bulamadık, dediler. Peygamberimiz: - O kıymetli deveyi satın alıp buna verin. Sizin hayırlınız borcunu güzel vereninizdir, buyurdu. (Buhâri, İstikraz, 4) Çok sevinen bedevi Peygamberimize dua etti. عَنْ أَبِيهُرَيْرَةَ،قَالَ قَالَرَسُولُاللَّهِ (صعلم) مَنْ أَقَالَعَثْرَةًأَقَالهُ

اللَّهُ
يَوْمَ
الْقِيَامَة
16;‏‏ Her kim bir müslümanın ikalesini (akdini geri çevirmesini) kabul
ederse, Allah'ta onun hatasını/tökezlemesini bağışlar. (Müsned, 2/7122) 5- Paraya
Karşı Hırslı Olmamak Dinimiz zenginliği övmüş, servet edinmeye teşvik etmiştir, ama
paraya, mala karşı gösterilecek hırsı da kötülemiş, mü’minleri bu
noktada uyarmıştır. Rasulullah (s.a.s.): عَنْ
أَبِي
هُرَيْرَةَ،
قَالَ قَالَ
رَسُولُ
اللَّهِ (صعلم)
‏‏ لُعِنَ
عَبْدُ
الد.ِّينَارِ
لُعِنَ
عَبْدُ
الد.ِّرْهَمِ
‏‏. ‏ “Dinar ve dirhemın kullarına lânet edilmiştir.” buyurarak
(Tirmizî, Zühd, 42/2549), servetlerine düşen zekâtı, sadakayı
ödemeyenleri, para kazanma yolunda “Çalışmak da ibadettir.” gibi boş
avunmalar ve aldatmacalarla namaz, oruç, zekât gibi vazifelerini ihmal edenleri, daha
çok servet için haram–helâl tefrîk etmeyenleri uyarmıştır.
Resulullah’a göre, bu suretle, hırsıla elde edilecek servetle zengin olunmaz,
gerçek zenginlik kalp zenginliği, gönül zenginliğidir.
عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ،
قَالَ قَالَ
رَسُولُ
اللَّهِ (صعلم)
‏ لَيْسَ
الْ.غِنَى
عَنْ
كَثْرَةِ
الْعَرَضِ
وَلَكِنِ
الْغِنَى
غِنَى
النَّفْسِ ‏‏. ‏
“Zenginlik mal çokluğu ile değil, kalp zenginliği iledir.” (Tirmizî, Zühd, 40/2547) 6- Pazarlığı Yapılmakta Olan Mala Müşteri Olmamak Rasulullah
(s.a.s.), şöyle buyurmuştur: لاَ
يَبِعِ
الرَّجُلُ
عَلَى بَيْعِ
أَخِيهِ
وَلاَ

تَتَقَلَّبُفِيهِالْقُلُوبُوَالْأَبْصَارُ "Ouml;yle adamlar vardır ki, ne ticaret ne de alış-veriş onları, Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan ve zekat vermekten alıkoymaz. Onlar kalplerin ve gözlerin allak bullak olduğu bir günden korkarlar." (Nur, 24/37) 9- Çok kazanma hırsıyla, zamanımızı sadece ticarî meşguliyetlere tahsis etmemek Allah’a karşı vazifelerimizi, Kendimize karşı vazifelerimizi, Ailemiz fertlerine karşı vazifelerimizi, Komşu ve akrabalara karşı vazifelerimizi, Çocuklarımıza olan terbiye, ilgi, sohbet vazifelerimizi Ve diğer bir kısım vazifelerimizi, ihmal etmek doğru değildir. Hadislerde, üzerimizde bu çeşit vazîfelerin de bulunduğu hatırlatıldıktan sonra, ‏إِنَّلِزَوْرِكَعَلَيْكَحَقًّا،وَإِنَّلِزَوْجِكَعَلَيْكَحَقًّا ‏‏.‏ ‏ “Her hak sahibine hakkının verilmesi gerektiği’ne dikkat çekilir." (Buharî, Savm, 51; Tirmizî, Zühd, 64; Fethu’l–Barî, 5/114, Mubârefûrî, 7/96) 10- İhtikar (Karaborsacılık) Yapmamak Karaborsacılık, yiyecek maddeleri satın alıp, fiyatları yükselsin diye saklamak demektir. Karaborsacılık, ticarete dinin tasvip etmediği sakıncalı davranışlardandır ve haksız bir kazanç yoludur. Müslümana yakışmaz. Peygamberimiz buyuruyor: "Karaborsacı ne kötü insandır! Ucuzluk olunca üzülür, pahalılık olunca sevinir." (Mecmau'z-Zevaid, IV/101 (Hadisi Taberanî rivayet etmiştir.) قَالَرَسُولُاللَّهِ (صعلم) ‏"‏ مَنِاحْتَكَرَفَهُوَخَاطِئٌ ‏"‏ ‏.‏ "Kim karaborsacılık yaparsa o, günahkârdir." (Müslim, Müsakat, 26/4206; Tirmizî, Büyu, 40) Özetlememiz gerekirse, ticaret, meşrû bir kazanç yoludur. Bu kazanç yolunu seçen kimse, ölç ü ve tartışmayı adâletle yapmalı, hile ve haksızlıktan sakınmalı, malına sürüm sağlamak için yalan konuşmamalı, yalan yere hatta doğru da olsa gereksiz olarak yemin etmemeli, borçluya kolaylık göstermeli, karaborsacılık yapmamalı, ticareti onu dinî ibadetlerini yerine getirmekten ve Allah'ı anmaktan alıkoymamalıdır. Son Kelam عَنْ أَبِىسَعِيدٍ عَنِالنَّبِىِّ (صعلم) قَالَالتَّاجِرُالصَّدُوقُالأَمِينُ

مَعَ

النَّبِيِّينَ وَالصِّ&

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)